РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу "SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., второк 4-го вересня 1917. Ч. 104. VOL. XXV. JERSEY CITY, N. J., Tuesday, September 4, 1917. No. 104.

НІМЦІ ЗДОБУЛИ РИҐУ.

Російські війска уступають на цілім західнім фронті назад.

Російське правительство зарядило реквізицію всього збіжа на Україні. — Погроми в Чернигові.

В Петрограді викрито заговір на членів правительства Керенського.

Вісти з України.

—o—

ВІД УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ. В ВІЙСКОВІЙ СПРАВІ.

Заява з дня 18. квітня.

З огляду на те, що по Киеві ходять уперті чутки, нібито Українська Центральна Рада а також українські орґанізації брали активну участь в аґітації за сформованем українського полку із 3.000 салдатів, котрі випадково зібрались у Киеві, Комітет Української Центральної Ради категорично спростовує сї чутки і зі свого боку заявляе:

1) Рух виник цілком стихійно, без якоїнебудь участи зорґанізованої частини українського громадянства. Комітет Центральної Ради ретельно розслїджував сю справу і може цілком упевнено сказати, що жадна київська або провінціональна орґанізація ніякої аґітації нї поміж сими „трома тисячами", нї вазгалї поміж військовими частями (віддїлами) не вела.

2). Як вдало ся виянити, такий рух почав ся поміж салдатами з огляду на відомий усім факт формованя на Україні і в Росії із Поляків—салдатів національних польських частий. Сей факт, очевидно, й кинув в розбуджені революцією до активного національного самовизнаня демократичні маси гасло анальоґічного формованя національних частий. Сьому же допомогало, як кажуть представники сих „3.000", і те, що військове начальство, не знаючи гаразд про події, відправляло із провінції до Киева салдатів, які заявляли сьому-ж начальству про бажаня вступити в українські части. Очевидно місцеві команданти, почувши про чутки про сформоване українських леґіонів з добровольців, рішили, що се вже факт, і що у Киеві формують ся українські части з призваних уже салдатів.

3) Рахуючи ся з фактом, що стало ся мимо відома, участи і волі Комітету Центральної Української Ради, остання в інтересах заспокоєня країни, в інтересах оборони на фронті і зміцненя придбань революції, вважае за небохідне оголосити ориґінал тексту резолюції Комітету Центральної Ради, що була ухвалена на засіданю 15. квітня:

Щодо 3.000 салдатів, які припадком, без усякої аґітації з боку українських орґанізацій, через недбальство военних властий, зібрали ся в Киеві і, за прикладом польських леґіонів, домагають ся формувати їх в український полк, Центральна Рада не бачить иншого виходу, як сформувати з них український полк і задовольнити їх бажанє — вийти негайно на фронт у виді української військової одиниці.

Инакше сей стихійний рух, не направлений у відповіднім напрямі, може викликати заколот в заді і на фронті і тим пошкодити справі оборони й укріпленю нового ладу.

Формоване дальших українських частий має робити ся тільки зі запасних задних, а не з фронтових частий. Приналежні до фронтових частий салдати, які опинилиб ся надалі в Киеві, не можуть претендувати на формоване з них окремих українських частий.

Вилучене в осібні українські части українських військових сил на фронті вважаеть ся бажаним, але в дану хвилю полишаеть ся висшим военним властям.

Резолюції загальних зборів Центральної Ради 23. квітня с. р.

Українська Центральна Рада, вислухавши повідомленя Комітету і українських військових орґанізацій, постановляе:

Українська Центральна Рада з вдоволенєм приняла заяву висшої команди про формованє першого українського полку, яко принятє принципу українізації війска.

Стоячи на принципі українізації всього житя на Україні, і вважаючи українізацію війска невіддільною частиною сеї програми, Центральна Рада піддтримує далї постанови Комітету з 15. квітня про формованє зі запасних задних частий нових українських частий і про потребу вилученя Українців військових в українські військові части.

Всїх товаришів Українців військових Центральна Рада заклинає, аби в інтересах обезпеченя волї і демократії і української свободи сповняли свої військові обовязки вірно і непохитно, згідно з розпорядженями своїх військових властий.

А товаришів салдатів, що зібрали ся в Києві, заклинає, аби по виділеню з них кадри для формованя першого українського охочекомунного полку поступили відповідно до сього заклику.

Українська Центральна Рада має сформувати в своїм складі військову Раду, зложену з виборних на майбутнім військовім зїзді членів, а також з членів Української Центральної Ради.

До того часу військовими справами має завідувати військова комісія при Центральній Раді, доповнена зі складу київських орґанізацій м. Киева.

(„Вісти з Української Центральної Ради у Києві").

Ухвали національного українського зїзду.

Київ, 2. липня. — Ґуберніяльний національний український зїзд ухвалив резолюцію, що розпорядженя тимчасового російського правительства, заки вони ще будуть переведені в житє на Україні, повинні бути скорше обговорені і приняті Українською Центральною Радою. Всї державні і суспільні інституції на Україні повинні зносити ся з тимчасовим російським правительством лише через Центральну Раду.

Зїзд ухвалив резолюції, в котрих просить Українську Центральну Раду переглянути всі постанови, видані російським тимчасовим правительством в справі земельній, споживній і инших, а також щодо хлїбної монополії, приняти на себе руководство при переведеню їх в житє на Україні і видати приказ усім державним і суспільним функціонуючим на Україні інституціям (як почта і телеґраф) українізувати ся.

Принято також постанову прочитати універзал в церквах і оповістити про нього всьому населеню.

Відкрите нових наукових інституцій на Україні.

Міністерство просьвіти запропонувало отворити в київськім шкільнім окрузї на кошт правительства дві ґімназії з українською мовою викладовою: одну мішану ґімназію в Киеві, назвавши її „Київська Українська Ґімназія в Память Діячів Кирило-Методіївського Братства 1848 р.", а другу отворити там, де попечитель (інспектор) київського шкільного округа в порозуміню з місцевими суспільними діячами буде уважати за відповідне.

В університеті св. Володимира основано 4 катедри українознавства: катедру української мови, української літератури, української історії (на исторично-фільольоґічнім факультеті) і катедру західно-російського права (на правничім факультеті).

Управі київського шкільного округа асигнуеть ся 20.000 карбованців на підмоги

(Продовжене на сторонї 2-гій).

НА СХІДНІМ ФРОНТІ.

Німецькі війска перейшли ріку Двину.

БЕРЛІН, 2. вересня. — Німецький урядовий звіт доносить:

„АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА: Німецькі корпуси перейшли на полудневий схід від Риґи ріку Двину. Російські війска уступили з поспіхом під напором німецьких війск, опорожнюючи примісток на західнім березї ріки.

„На захід від Луцка (на Волини) перестрілка артилерії змагаеть ся. Союзні війска перевели успішний напад, беручи значне число полонених і военну добичу.

„АРМІЯ АРХ. ИОСИФА: Між Прутом а Сучавою прийшло лише до поменьших боїв.

„АРМІЯ МАКЕНЗЕНА: На північний захід від Фокшані російські і румунські війска робили зусиля, щоби відзискати втрачені ними становища. Всї напади неприятеля відбито з тяжкими для нього втратами".

Протинаступ російських війск безуспішний.

ПЕТРОҐРАД, 2. вересня. — Російський урядовий рапорт доносить:

„НА ПІВНОЧИ: По сильнім бомбардованю німецькі війска переправили ся вчера в околиці Ускскюль (15 миль на полудневий схід від Риґи) на східний берег ріки Двини. Німецькі війска обсадили місцевість Купферґамер і розширили свої здобутки у північнім напрямі. Протинаступ наших війск був безуспішний.

„Нині розпочали німецькі війска також наступ від сторони Мітави. Битва на цілім фронті триває дальше.

„НА ВОЛИНИ: Від сторони Ковля розпочали вчера Німці наступ при помочи ґазів.

„Від сторони Володимира Волинського Німці по бомбардованю ґазовими ґранатами перейшли до наступу. Неприятелеви вдало ся хвилево заняти окопи наших війск в селї Зубильно, але опісля його прогнано.

„В МОЛДАВІЇ: В ночи зробили Німці кілька нападів на румунські становища коло Ірешті, але без успіху. Напади відбито з тяжкими втратами для Німців.

„Таксамо в напрямі Браїлї неприятеля змушено до відвороту".

Риґа здобута.

БЕРЛІН, 3. вересня. — **Останний урядовий рапорт німецького генерального штабу доносить, що нині вечером німецькі війска здобули Риґу.**

Пополудневий рапорт звучить:

АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА: По старанним приготовленю німецькі дивізії перейшли в неділю рано по обох сторонах місцевости Іксюль на другий берег ріки Двини. Піхота переправляла ся через ріку під охороною сильного огню гармат. По короткій боротьбі німецькі війска дістали ся на другий бік ріки. Де російські війска пробували ставити опір, там змушено їх до відвороту при помочи сильних наступів. **Военні операції на сїм фронті відбувають ся правильно і точно після принятого пляну.**

„Російські війска опорожнили зовсім західний берег Двини. Німецькі війска напирають на уступаючі війска російські, зводячи від часу до часу боротьбу зі задними сторожами.

„Всї шляхи, які ведуть з Риґи в північно-східнім напрямі, є переповнені транспортами утікаючих російських війск. **Горіючі села і хутори вказують дорогу, котрою уступала XII. російська армія.**

„АРМІЯ АРХ. ИОСИФА: На цівнічно-східній збочи Карпат военні операції знова змагають ся.

„АРМІЯ МАКЕНЗЕНА: В горах між Суситою а Путною союзні війска відбили напади неприятеля. **Від 28. серпня число полонених зросло на 20 офіцирів і 1.650 жовнірів. В тімсамім часї здобуто 6 гармат, 60 машинових крісів і значну скількість военних матеріялів".**

* * *

Риґа, столиця ліфляндської ґубернії, є по Петроґраді другою з ряду найбільшою пристанию і торговельним містом над Балтійським морем. Місто Риґа лежить над устем ріки Двини, яка доходить при устю до ширини 600 метрів. Населенє міста виносило перед війною около 500.000, з чого майже половину становили Німці.

Риґа числить около 300 фабрик, з котрих однак більша частина вже від минувшого року є нечинна, а богато з них перенесено в глиб Росії.

Російські війска знова самовільно утїкли.

ПЕТРОҐРАД, 3. вересня. — Російський урядовий рапорт звучить:

„НА ПІВНОЧИ: На лївім березї Двини, на захід від Риґи, російські війска уступили на лінію Більдерлінґсгоф-Медем-Дален.

„В напрямі місцевости Іксюль (над Двиною) перевели німецькі війска в суботу і неділю ряд сильних нападів. **В неділю вечером вдало ся Німцям переправити через ріку. Деякі наші віддїли опустили зовсім самовільно свої становища на боевій лінії. Всякі зусиля, щоби здержати наступ неприятеля, показали ся надаремні.**

„З причини грозячої небезпеки і грізного положеня видано війскам приказ опорожнити місто Риґу і його околицю.

„В РУМУНІЇ: В напрямі Фокшані неприятель переводив наступ на румунські становища, але напади відбито з тяжкими для нього втратами".

Німці переправили ся через Двину двома мостами.

ПЕТРОҐРАД, 3. вересня. — Властивий наступ на Риґу розпочали німецькі війска в суботу по попереднім сильнім бомбардованю, яке тривало через кілька годин. Перший напад Німців був звернений на Іксюль. **Російські війска були приневолені тут уступити, а тоді Німці кинули через ріку два мости і почали переправляти ся на східний берег ріки.**

Помимо знаменитого стріляня російської артилерії, яка один німецький міст знищила, годі було здержати переправу німецької армії через ріку.

—o—

Мирова конференція соціялістів відложена.

ЛОНДОН, 2. вересня. — **Зі Стокгольму доносять, що міжнародна мирова конференція соціялістів, яка мала розпочати ся в Стокгольмі дня 9. вересня, зістала відложена на неограничений час.**

Комітет, який займаеть ся устроєнем конференції, заявив, що конференцію відкладаеть ся головно з причини трудностий, які є получені з одержанем від правительств пашпортів на виїзд до Швеції.

В РОСІЇ.

Заговір проти членів правительства Керенського.

ПЕТРОҐРАД, 2. вересня. — **Московський прокуратор відкрив протиреволюційний заговір, який мав на ціли поваленє теперішного правительства і арештованє всїх членів кабінету Керенського. Арештовано велике число офіцирів і цивільних осіб, які були учасниками заговору.**

Головна кватира заговірників находила ся в одній палатї в околиці Петроґраду.

Правительство задержало покищо в тайнї імена заговірників. Між ними має находити ся богато визначних військових і цивільних осіб.

Про значінє московського конґресу гадки поділені.

ПЕТРОҐРАД, 2. вересня. — Тутешна преса, обговорюючи значінє і вартість московського конґресу, є ріжної гадки.

Радикальні часописи виступають ворожо проти московського конґресу і вважають його тяжким ударом для російської демократії.

Умірковані часописи, між ними також „Реч", орґан бувшого міністра для заграничних справ Мілюкова, вважають відбувший ся конґрес яко початок нової доби в російській революції і домагають ся змін в теперішнім кабінеті.

Погроми в Чернигові.

ПЕТРОҐРАД, 31. вересня. — Міліція в Петроґраді була вчера цілий день занята, щоби недопустити до заворушень, які були звернені проти правительства. В містї появили ся на стінах відозви з візванем до повстаня проти правительства. Міліція поздирала відозви і розігнала демонстрантів.

Головною причиною змагаючої ся аґітації проти правительства є щораз більший брак средств поживи, який даеть ся відчувати в цілій Росії, а передівсім по більших містах.

В Чернигові переведено в жидівських домах ревізію, під покришкою, що жиди нагромадили у себе великі засоби артикулів поживи, і через те спричинили дорожню і брак. Притім допускали ся на жидах ріжних надужить і насильств.

Ґен. Корнілов домагаеть ся безпроволочного приверненя кари смерти.

ПЕТРОҐРАД, 31. вересня. — **Ґенерал Корнілов, головний командант російських війск, телеґрафічно зажадав нині від Керенського, щоби він без проволоки привернув назад кару смерти.**

Яко конечність навів ґен. Корнілов останні події на румунськім фронті, де кілька російських полків знова опустило самовільно боєву лінію. За приверненем кари смерти при війску заявили ся на московській конференції майже всі учасники без виїмки.

Рада робітничих і салдатських депутатів протестує проти приверненя кари смерти.

ПЕТРОҐРАД, 1. вересня. — **Петроґрадська Рада робітничих і салдатських депутатів внесла протест до провізоричного правительства, заявляючи ся проти приверненя кари смерти, навіть на боевім фронті.**

Дотична резолюція взиває, щоби правительство цофнуло зарядженє в справі приверненя кари смерти.

(Продовжене на сторонї 3-ій).

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
to United States:	в Злучених Державах:
$2.50 per year	на рік $2.50
$1.25 per 6 months	на пів року $1.25
$1.00 per 4 months	на 4 місяці $1.00
to Jersey City and to foreign countries:	В місті Jersey City і за границю:
$3.25 per year	на рік $3.25
$1.75 per 6 months	на пів року $1.75
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі моні-ордери і чеки треба вписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Montgomery.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає. — Рукописий не звертасть ся.

З біжучої хвилі.

Як Москалі розуміють право України на автономію, нехай послужать отсі слова московських „Русскихъ Вѣдомостий", які є проти автономії України. „Русскія Вѣдомости" кажуть, що „Україна не має права відділити ся від прочої Росії", а до сього нехай послужить отсей „наглядний доказ":

Возьмемо, приміром, — пишуть „Русскія Вѣдомости" — московську губернію і представимо собі, що вона хоче оголосити себе цілком независимою і відділити ся від прочої Росії. Чи має вона на се право, чи може вона зробити се, не числячи ся з бажанями й інтересами цілої Росії?

На повисшу заяву „Русскихъ Вѣдомостей" нюйорський „Новый Міръ" влучно відповідає:

„Професорська ґазета" наче забуває, що між московською ґубернією і Україною — віддалене величезного розміру, — що Україна має право на многе таке, на що московська ґубернія не має права... Та до того — „Русскія Вѣдомости", очевидно, і се забули — Україна „не хоче оголосити себе цілком независимою і відділити ся від прочої Росії"; вона жадає лише автономії...

Коли читаєш виводи „Русскихъ Вѣдомостей" над сим, що Україна не має права відділити ся від Росії, то не хочеть ся й вірити, щоби ся ґазета була редаґована професорами, та ще й була орґаном російського учительства.

З таким низким політичним уровенем „Русскихъ Вѣдомостей" Українським політикам годі числити ся.

* * *

Недалеко від московських професорів відбігли московські соціял-демократи, які, що правда, є за децентралізацією власти, однак перестерігають російську суспільність, аби Україні не дати широкої автономії. Їх орґан „Единство", редаґований Плехановом, пише, щоби Україні покищо дати автономію в слідуючих розмірах:

Розширене українізації початкової школи на школи висші і середні.

Відвічальні функції на Україні дати в руки особам, які мають довіре у населеня, які знають його мову і є обзнакомлені з його звичаями.

Конечно дати дозвіл на виїзд на батьківщину тим закордонним Українцям, котрих неправно виселено з рідних сторін, а також облекшити жите полонених Українців-Галичан, розмістивши їх в українських ґуберніях.

У розбурханім мори сьвітових подій, серед бурливої боротьби за жите український нарід, після „Единства", мав би вдоволити ся своєю школою, своїм урядником і дозволом для галицьких Українців виїхати з Росії до Галичини... Чиж се не іронія?...

І самі Москалі докидають дров до огню, який все дальше ширить ся і все висше взносить ся в гору...

Швайцарська часопись „Остшвайц" (з 12. серпня) в статі „Відлучене України" пише про наслідки сього акту між иншим так:

Під теперішну хвилю відлучене України має велике мілітарне значіне. В російській армії і фльоті є майже 1,000.000 Українців. Армія не може мати більше на увазі тихсамих цілий, що російське правительство, яке про полагоджене домагань Українців не хоче нічого знати. Сим в російську армію внесено роздвоєне, яке для спільної мілітарної акції може мати страшні наслідки.

ЛИСТ З АВСТРІЇ.

Упадок кабінету ґрафа Клям-Мартініца. — Поляки і зміни в їх політиці. — Польський соціял-шовініст Дашиньский про нову ціль польської політики. — Концентраційний кабінет з 18 міністрів яко ратунок кабінету ґрафа Кляма і Австрії. — Утворене нового провізоричного кабінету д-ра Зайдлєра. — Новий кабінет і Поляки. — Справа відокремленя Галичини.

Дня 22. червня б. р. приняв цісар Карло I. димісию кабінету ґрафа Клям-Мартініца. Його упадок приписують собі Поляки. І зовсім слушно. Щоби се зрозуміти, треба згадати коротко про польську політику з останних місяців.

В часі зелених сьвят лат. обряду (27 і 28 мая) відбули ся в Кракові наради польських політиків, в яких взяли участь члени палати панів, парляментарні і соймові посли, політики, публіцисти і т. п. Наради сї піднесено в польській пресі до значіня всенародного польського зїзду. Ухвали, які на нім запали, заслугують на близшу увагу.

До осени 1916 р. програмою австрійських Поляків було злучене Польського Королівства й Галичини в одну державу, яка ввійшла би в державний звязок з Габсбурською монархією яко трета держава тоді вже тріялістичної монархії. В осени 1916 р. осередні держави відмовили ся від здійсненя сеї програми і предложили Полякам полагоджене польської справи через утворене Польського Королівства і відокремлене Галичини. Польське коло сю програму приняло, причім польські консерватисти приняли на себе зобовязане перевести відокремлене Галичини як найшвидше позапарляментарною дорогою і для переведеня сеї справи вступив власне до кабінету п. Бобжиньский, яко міністер для справ Галичини. Тут одначе постигла Поляків невдача: відокремленя Галичини шляхом октройованя не переведено, а переговори з правительством в справі ґарантій, які воно мало дати Полякам, що відокремлене Галичини таки буде переведене, розбили ся. Наслідком сього коло польське заявило, що не буде підпирати правительства ґрафа Клям-Мартініца, а міністер Бобжиньский подав ся до димісії.

Сей факт викликав теж переміни в цілій польській політиці. В колі польськім мусів уступити його голова, консерватист Біліньский; його місце заняв Лазарский, а до голосу в нім, як загалом в цілій польській політиці, прийшли ті партії і люди, які з відокремленя Галичини з самого початку були невдоволені і стояли на становищи злученя Польського Королівства й Галичини в одну польську державу. Сю програму піднесли тепер польські соціял-демократи і людовці, а вшехполяки розширили її, домагаючи ся утвореня польської держави з усїх земель бувшої польської Річи посполитої. На краківських нарадах вели вже провід і взяли гору сї власне три партії. Дашиньский, Ґломбіньский і людовець Тетмаєр були головними речниками нової польської політики на нарадах; вони теж виступили на уличних многотисячних маніфестаціях, що відбули ся в Кракові рівночасно зі зїздом. На нарадах запала між иншими резолюція, яка стверджує, що „одиноким змаганем польського народу є відзискане независимої Польщі з доступом до моря" і що „цісар Австрії, зичливий Полякам, справу ту возьме у свої руки". Варто тут занотувати слова польського соціял-шовініста Дашиньского, які впали з його уст на сих нарадах. „Польське представництво — говорив він — згодило ся на відокремлене Галичини, щоби воно стало помостом до злуки з прочими польськими землями. Та в марті стали ся дві події: війна зі Злученими Державами, які пропонують независиму, зєдинену Польщу, і російська революція; сї дві події надали инший характер польській справі". Обговорюючи польські симпатії, він заявив, що з Австрією лучить Польщу те, що **оба краї є католицькі,** оба є континентальними державами і оба **ведуть експансію на схід** (то є завойовницьку політику супроти України, Білої Руси і Литви. — В. Л.). Польща буде підпорою австрійського престола.

Так говорив відомий провідник польського „соціялїзму".

Поляки таким чином перейшли супроти кабінету ґрафа Клям-Мартініца в опозицію і відмовили ся дати свої голоси в парляменті при голосованю над буджетом держави.

Се було безпосередною причиною міністерської крізи. Ґраф Клям-Мартініц шукав виходу із трудного становища, стараючи ся позискати для себе Поляків і инші опозиційні сторонництва, головно Чехів, полудневих Славян і Українців. Тим медівником, яким ґраф Клям-Мартініц хотів зацитькати всїх, був його проєкт утвореня концентраційного кабінету, зложеного з 18 міністрів. В його склад входили би дотеперішні ресортові міністри, а крім них малиб одержати по одному міністрови-землякови чеські Німці, альпейські Німці, Чехи, Поляки, Українці і південні Славяни. Головним завданем сього концентраційного кабінету мала би бути перебудова Австрії на основі нової конституції. Сей проєкт стрінув ся з непримиримим становищем Чехів. Знаючи се, Поляки згоджували ся на зложене концентраційного кабінету, але тільки під умовою, коли до нього увійдуть Чехи, що було нездійснимим. Вони поклали також своє застережене щодо міністра для Галичини, а іменно, що його права, яко заступаючого у правительства або народи (!), не будуть у нїчім через утворене міністерства для Українців нарушені. Українці мали знов жадати для свого міністра-земляка (кандидатами на нього були др. Кость Левицький і др. Петрущевич), тихсамих прав, що їх має міністер для Ґаличини, то значить, щоби всї акти, доторкаючі Галичини, були затверджувані також українським міністром-земляком.

З огляду на сї умови і застереженя, протилежні собі, проєкт ґрафа Клям-Мартініца мусів упасти, що спричинило остаточний упадок його кабінету.

Утворене нового кабінету, хочби тільки тимчасового, поручив цісар Карло дотеперішному міністрови рільництва д-рови Зайдлєрови.

Новому президентови міністрів удало ся позискати більшість голосів для ухваленя буджету. За ним голосували, між иншими, Поляки; проти нього — Українці. Поляки згодили ся дати державі буджет, не добувши покищо ніякої уступки з боку правительства для себе. Зробили вони се з двох причин. Першою було загальне обурене Німців проти Поляків за повалене кабінету ґрафа Клям-Мартініца, котрі в часі війни рішили ся не дати Австрії буджету. Обурене се найшло особливий відгук в палаті панів, де ґенерал Данкль і німецький політик Пленер незвичайно остро виступили проти Поляків, закидаючи їм непатріотичне поведене в Галичині і Королівстві підчас війни, та майже зраду держави. Під напором сього загального обуреня Поляки мусїли спасувати. Але спасували тільки за ціну певних обіцянок, які сповнити обіцяв ся новий президент міністрів. Се було другою причиною, що Поляки голосували за буджетом. Які сї обіцянки, покищо докладно невідомо. Ґазети пишуть, що найпершою і найважнїйшою уступкою правительства для Поляків має бути усунене зі становища намісника Галичини німецького ґенерала, а передане його назад в руки цивільної людини, Поляка. Так отже мав би уступити намісник ґенерал Гуйн, а його місце мав би заняти, як деякі ґазети доносять, знова ґр. Бобжиньский. Далї малиб пійти важні зміни в галицькій адміністрації взагалї, розуміеть ся, в користь Поляків.

Всї ті поголоски мусїли занепокоїти Українців. Українські посли запротестували проти номінованя Поляка намісником Галичини і загалом проти повороту краю до передвоєнного стану, обстоюючи домагане подїлу Галичини.

Зате небезпека відокремленя Галичини, хоч не минула, але на якийсь час затихла. До сього причинив ся в першій мірі величавий розвиток української справи в Росії, а відтак рішуча й однодушна постава всього українського народу в Австрії проти сього домаганя Поляків. Певна річ, що справа відокремленя вирине скорше чи пізнїйше в парляменті. Покищо рішучо будуть поборювати се домагане, крім Українців, Чехи і Полудневі Славяни, які в теперішній парляментарній сесії виявляють особливу солїдарність у боротьбі за свої права і проти всякого нового поневоленя.

В. Левинський.

15. VII. 1917.

ДЕЩО НА ІНСИНУАЦІЇ ГР. СЕМЕШКА.

(Нияше писана стаття є решта тих спростовань, які мусїли бути поміщені в „Народній Волї" на наклеп на мене Гр. Семешка. Позаяк же редакція „Народної Волї" відмовила ся друкувати статю свого бувшого співробітника, а редакція „Народа", до якої я потім звернув ся, не лише не помістила, але й не відослала назад початку низше писаного останку спростованя, — я шкодую, що не маю часу (за виїздом на Україну) знову те написати і через те подаю до відома українського громадянства лише те, що маю).

Нїхто не може кинути слова докору п. Семешкови в його правдивій і художній праці про свої „Спогади з засланя на Сибіри", як і його минулій журналїстичній дїяльности в московській пресі в Росії та на Вкраїні. Алеж инша річ бути російським чи там московським журналїстом і художним хронікарем в українській пресі в Америці, а инша річ бути політикером і українським журналїстичним дїячем та проводиром рідної справи.

От сього не розуміючи, п. Семешко кинув ся в вузку свою дивацьку компетентність нашої української справи, яку він лише і пізнав трохи з зустрічів з галицькими Українцями на Сибіри та тут в Америці.

А чи так воно є в дїйсности, мусимо се виявити і зауважити. Для сього-ж звернемо ся до минулого і тутешного з українського житя п. Гр. Семешка.

Пять лїт тому ми здибали ся з паном Семешком. Се було в 1912 році в містечку Вовче на Харківщині.

В ті часи я, по приїзді з Петроґраду, де був представником від української часописи „Рада", співробітничав крім того і в одній харківській демократичній (московській) часописи „Утро". В тій часописи співробітничав також і Гр. Семешко.

Завдяки тому, що менї треба було опускати місто, я мусів здати деякі справоздания редакції і контори „Утра", тож до мене й прислали за тим п. Семешка. Особисто до того часу ми ще не були знайомі. Се було в листопаді, коли на передодні мого відїзду, одного чудового зимного дня Гр. Семешко завитав до моєї господи.

Увійшов, привитав ся, але першим же словом він, побачивши в моїй кімнаті прибраний портрет Т. Шевченка та порозкидані купи українських часописий, а між ними „Раду", яку він здаєть ся лише і знав в ті часи, — запитав мене: „Ви Українець?"

„А вжеж! — кажу. — А ви також Українець?"

„Так".

Для поясненя скажу, що в ті часи слово Українець значило для нас сьвідому людину в українськім розуміню, бо всякий инший несьвідомий Українець звав себе „малороссомъ".

Тож я, зрозумівши, що п. Семешко також сьвідомий Українець, — зрадів, що в московській часописи здибав свою людину і почав уже розмову по українськи. Та на дані мною питаня Семешко якось ухиляв ся від отвертої відповіди, а до тогож і часу у нас зіставало ся дуже мало, то ми і перейшли до діла.

Здавши справоздане і пообідавши вдома разом з моєю сімєю, я провів його до готелю і в ту-ж ніч мусів виїхати на Кавказ.

З моїх вражінь не зістало ся нічого поганого про нього крім приємности, що здибав ся ще з одною людиною Українцем. Але лише те, що підчас наших бесід він більше звертав нашу українську розмову на московську, та те, чомуж я до сього часу не здибав його ані в українській пресі ані серед наших українських орґанізацій, мене трохи дивувало. Та дарма. Головне, що ще одним Українцем більше стало. А до речі сказати, їх так мало було, що зустріч зі сьвідомим Українцем серед нашого великого загалу, була великою рідкостию.

З Кавказу я писав йому лист, але редакція часописи „Утро" сповістила мене потім, що йому наказано виїхати з того округа. З того часу я не мав ніяких вістий про нього, і аж тут в Америці довідав ся о нім.

Іза моєї діяльности для української ідеї нашого громадянства на Вкраїні і в Росії, яка йшла через петроградську орґанізацію разом з думками всього українського громадянства в Галичині і Швайцарії, я, втікши від страшної кари царського суду, завдяки українським орґанізаціям на Вкраїні втік до Америки. Приїхавши до Сан Франціско, я, не могучи зразу здибати ся з Українцями, зайшов до бувшої редакції Окунцівського напрямку „Великій Океан" і там випадково дізнав ся, що недавно відси поїхав московський журналїст Гр. Семешко. Я зрозумів, що се тойсамий Семешко, якого я колись здибав. Діставши адресу, я написав йому лист (він був уже в „Робітнику) і з того часу мав з ним переписку. Нічого поганого не було межи нами, крім гарного. Він радив менї не їхати на схід і між иншим рекомендував для журналїстичної праці часописи „Народну Волю", „Гайдамаки", „Канадійський Русин". Про „Робітника" нічого не згадав. Розповідав лайки про незугарність до роботи галицьких Українців, критикуючи Мир. Січинського яко „многоглаголателя" і нетактовну людину. Виставляв завше себе яко великого робітника на громадсько-журналїстичній ниві, прозиваючи диваками Українців-Галичан, яких він здибав на Сибіри, через їх ворожість до загально-російських поступовців. Се все, разом з його статями (я не згадую про його художні записи із засланя), наповнене завше такими вульгарними лайливими епітетами, що менї ставала занадто дивною терпимість в українській пресі таких негромадських слів. Але те поважане, яке він має право мати за свої „Спогади", якось заглушувало недобрі почутя, а до тогож і розповіданя тих кривд, які він зазнав від тутешних елементів українства, давали думки: Що-ж, коли людина страшенно покривджена щось буде робити в своїй великій горячости. До тогож і певних якихось його думок за весь час його ґазетної писанини я не здибав щодо українського питаня, крім одної статї, де він, бажаючи федеративної автономії Україні, чомусь врешті каже, що „**Україна ввійде в склад ґуберній свобідної Росії**". Зі всього того я зрозумів, що він цілком не розуміє дїйсности нашої справи, а позаяк він не брав ся за се в пресі, крім отої дивної статї про „склад ґуберній", а весь час наповнює „Робітника" лайливою критикою окремих українських одиниць, то переконав ся, що в українські журналїсти він попав випадково, через друкованє своїх спогадів нашою мовою, а позаяк у тих спогадах були і українські одиниці-Галичани, то цілком природно — сим він зробив собі і гарну симпатію серед загалу. До тогож і загорнув ся в тоґу соціялїзму, вступивши у співредакторство „Робітника", хоча розуміне соціялїзму і не доторкнуло ся його переконань та упевнень, крім голих слів, та і тих дуже рідко зустрічало ся у його праці.

Чиж може людина хоч з маленьким соціялїстичним зачатком уперто серед громадян упевняти, як він тут казав серед товариства, що Керенський (міністер війни в Росії) чудово зробив, що не пустив з фронту делеґатів на всеукраїнський конґрес у Києві, на якім був також обговорюваний соціял-демократичний рух в армії і серед народу. Та ще піддержувати, що се потрібно для мілітаристичної дисципліни (як сказав Семешко в товаристві дня 29. червня).

Чи хто скаже на сю людину, що він соціялїст?! Се все і надавало менї дива його праці як на соціялїстичній ниві так і всеукраїнській тут в Америці.

Та розгадка ся виясниіла ся дуже легко і просто. До сього примусили його лише матеріяльні обставини. А впірнувши в гарне забезпечене та придбавши поваги через свої спогади, він зробив ся якимось в своїх очах божком.

Се було так, як розповідають ті близькі його приятелі, у котрих він жив якийсь час до свого відїзду на схід, і котрі були повні поваги до нього, яко довголїтно невиданої української одиниці з України гетьманської, аж до того часу, доки не пізнали у нім українофоба загально-української справи і особливо до Українців Галичан, великого москвофіла на рахунок української ідеї та профана соціялїзму і делєтанта чистої журналїстики.

Відколи він прибув до Сан Франціско, він, не придбавши жадної симпатії серед російських революціонерів місцевих відділів, чи через свою заносливість чи через нерозумінє революційно-соціялїстичних ідей місцевих партій, Гр. Семешко всіми силами старав ся дістати на співробітника до московської часописи „Новий Мір", покладаючи велику надію на свого колишного товарища, бувшого редактора тої часописи, Дейча. Сього він добивав ся, не глядячи на намови тих Українців, у яких він жив (панства Данисів), щоби йшов до української преси. Писав листи і депеші до Дейча і лише після того, як Дейч відповів йому, щоб він викинув гадку на співробітництво в його орґані, а ставав десь у Сан Франціско до роботи, п. Семешко побачив, що виходу нема, згодив ся на ті поради Українців, звернути ся до української преси. До тогож і ті рекомендації листовні, які післали др. Данис з дружиною до діячів на схід, Стечишина, Ардана, Січинського, Сіменовича та инших, спокусили його до кроку вступити на українську ниву тут та на мандрівку на схід.

Там він, як відомо громадянству, перенісши бурливі пертурбації, врешті попав до часописи „Робітника" завдяки доброті Мирослава Січинського, якого він весь час поза очи в своїх листах менї і тутешним Українцям (пп. Данисам) ганьбив яко неварту до громадської роботи людину.

Звичайно дивно було, як могли окружаючі його співробітники бачити все те і мовчати. Та гадаю, вони просто може чекали, що незабаром позбудуть ся такого дивного гостя.

А дотого і та слава його спогадів, про яку я згадував висше, зачарувала його разом з громадянством, замітуючи собою бруд тих нісенітних лайок, що були протягом довгого часу вміщувані в часописи, орґані чистих поривів соціялїзму нашого українського робітничого громадянства.

І таким чином, даючи Гр. Семешкови заслужену повагу за його сибірські спогади з житя засланців, та характеристиці згинувшого царського уряду і разом даючи п. Семешкови потрібну і заслужену ним діяльність на минулій московській журналїстичній ниві — українська преса в Америці не має жадного права і підстави зараховувати його в число українських журналїстичних чи громадянських робітників — українських — підкреслюю.

Се був випадковий залітач проґресіст славянофіл і почасти українофоб — з українською мовою в нашій пресі і зроблений ним бруд серед тутешного громадянства повинен бути зметений без наслідків.

Ол. Досвітний.

Володимир Сиротенко.

СИНОВИ.

(Присьвячую новонародженому першому рідному синови Володимирови).

Синочку мій, маленьке немовлятко!
Ти спиш собі закутане, в теплї
З усьмішкою, неначе ангелятко,
Не знаючи що грішної землї.
А батько твій, нагнувшись над тобою
І думоньку гадаючи сумну,
Зажурено хитає головою,
Завидує тому тихому сну.
Щей молодий татусь твій неутїшний,
А вже давно поморщилось чоло...
Не знаєш ти, який той сьвіт є грішний,
Куди, дитя, ти тільки що прийшло.
Мого житя тобі я знать не раджу
Й не хочу я, щоб ти мене питав,
Як виростеш, бо я тобі не скажу
Того, що я у серці заховав.
Синочку мій! Рости собі й кріпи ся
Не жилами, а духом і умом;
За долю краєщую бори ся і бори ся,
Всесьвітящий огонь креши пером.
І гордо стань на сторонї народній,
На сторонї пригноблених рабів,
Щоби не гнить тобі в землї холодній,
Не знаючи, що ти добро робив.

Берлін, Н. Г., 27. червня 1917.

Вісти з України.

(Продовжене з 1-шої сторони).

за зложене учебників на українській мові.

В ціли піддержаня істнуючих вже культурних інституций предложено асиґнувати 5.000 карбованців Українському Науковому Товариству в Києві.

(„Вѣстникъ Временнаго Правительства", з 12. липня).

Жаданя українських телеґрафістів.

Київ, 27. червня. — Група Українців-телеґрафістів на головній стациї в Києві зажадала, щоби всі телеґрафісти-Українці були виділені в окремий відділ. Більшість телеґрафістів заявила, що в професіональній роботї є неможливе національне угруповане і відкинула домагане.

Українські полки в Холмщині.

Як доносять віденські ґазети, у Холмщині формують ся українські леґіони. Рекрутоване відбуваєть ся під кличем: **„Независима Україна з Києвом і Львовом!"** Німецький штаб східного фронту наказав военним властям давати всяку поміч при рекрутованю.

Польська преса, стверджуючи успіх рекрутованя, пояснює сей факт гнетом німецьких властий на населене, якому кажуть записувати ся в українські леґіони, або йти до примусових робіт: чи то на боєвім фронті чи у нутрі держави.

(„Биржевыя Вѣдомости", з 12. липня)

Українські полки в Німеччині.

Петроґрад, 29. червня. — Оповіданя молодшого підофіцира Ковалева, який утік з полону, сьвідчать про се, що Німці в деяких таборах, як приміром у Раштаті, де він перебував до 9. марта, — старають ся всіми способами відокремити Українців від инших полонених.

Німці зорґанізували два українські полки, дали їм окрему команду, козацькі шапки, сині блюзи і сині шаравари, а одному полкови, названому іменем Тараса Шевченка, дали навіть прапор.

ЖЕРТВА МОСКВОФІЛЬСЬКОГО ДОНОСУ.

Ще всім у памяти наступ російських військ з початком війни на Галичину і насильства царських посіпаків, яких вони допускали ся над українським населенем. Не минула рука царських опришків і Лемківщини. Хоч сї сторони розмірно не довгий час позіставали під властию тодішного ще царського правительства, то помимо того й Лемківщина мусіла доложити свою пайку до жертв, які потерпіло українське населенє в часі пановання в Галичині губернатора гр. Бобрінського і епископа Евлогія.

Жертвою царського режіму падали передовсім сьвідомійші Українці, які стояли на перешкоді російським властям. Вистарчало найменьше підозріне, один донос на Українця перед російськими властями, щоби його силоміць забрати з його рідної хати, відірвати його від жінки і діточок та вислати в холодну Сибір. Богато з них не поверне вже ніколи на свою рідну землю... Утяжлива і далека подорож серед голоду і холоду та страшних невигод, тюрми, пошесні недуги не одного з тих невинних нещасливих жертв загнали передчасно у могилу. Сї люди потерпіли за те, що були сьвідомими Українцями; вони згинули також на поли бою за волю України.

* * *

В довгім списї мучеників за українську справу находимо також імя **Івана Капітули,** брата Дмитра Капітули, предсїдателя Українського Народного Союза.

Іван Капітула походив зі Сьвяткової великої, повіт Ясло. Числив около 34 роки. Будучи раненим підчас служби у війску в руках, зістав зовсім звільнений від війска. Іван, повернувши домів, оженив ся і став господарити на батьківщинї, бо отець був уже старий і недомагав.

Село Сьвяткова велика було колись гнїздом російського агента і батюшки Колдри, який став головним проводиром москвофільського руху на Лемківщинї. Наше духовенство, яке на Лемківщинї з малими винимками було також москвофільське, мало протиділало шкідливим впливам російських агентів. Осьвідомленє почало приходити доперва тодї, коли на Лемківщину прибуло трохи сьвідомійших учителів і молодших сьвящеників. Вони при помочи сьвідомійших селян розпочали тяжку боротьбу проти царських агентів, які мали не лише матеріяльне попертє від російського правительства, але також і моральне попертє зі сторони польської краєвої адміністрації, наскрізь ворожої Українцям.

І в Сьвятковій великій настали трохи инші часи, коли тут в 1911 р., по смерти москвофіла о. Барновського, прибув на парохію молодий сьвященик-Українець, о. М. Жук. Однак зразу о. Жук мусів сидїти тихо і навіть нікому не признавати ся, що він є Українцем. Небавом о. Жук пізнав ся близше з Іваном Капітулою і тодї вже оба почали отверто виступати проти російської пропаганди, зискуючи щораз більше поважанє і довірє серед людий не лише зі свого села, але й околиці. В 1913 р. село Сьвержова Руська вибрала Івана Капітулу громадським писарем, що ще більше розярило ненависть москвофілів до нього.

Серед таких відносин заскочила його війна. Після великого наступу російських військ в 1914 р. на Галичину ціла майже Галичина, а з нею і Лемківщина опинила ся під панованем царських властий. Настали страшні часи. Шкоди матеріяльні і політичні насильства російських властий зруйнували українське населенє до нащадку.

В листї, писанім 6. січня 1915 р. до Д. Капітули, писав бл. п. Іван Капітула отсе:

Дорогий мій Брате! Здоровлю Тебе зі жінкою і малим сином. Мама також Тебе поздоровляє. В нас тепер великий смуток. У нас війна. Все знищене. Се письмо пишу на сам Сьвятий вечер. Не знаю, чи дійде до Тебе се письмо. Може колись Бог дасть спокій, то напишу більше. — Твій брат Іван Капітула.

В три місяці опісля надійшов лист від жінки Івана Капітули отсього змісту:

Сьвяткова вел., дня 8. цьвітня 1915 р.

Дорогий Швагре!

Твій лист я одержала, за котрий дякую. Сейчас відписую і ділю ся з Тобою дуже сумною вісткою. На сам Новий Рік Москалї забрали Івана. Пропав без сліду. Нічого не знаю, що з ним діє ся. Причиною його арештованя були доноси москвофілів перед російськими властями, що він „Українець". Се вистарчило їм, аби його забрати. Я позістала сама з малим синком. Ваша мама, коли побачила, що Москалї беруть Івана, розхоріли ся зі жалю і великої розпуки та незадовго потім померли. Москалї забрали нам все збіже і худобу. Половину села по школу спалили. Що я бідна тепер буду робити, не знаю. — Розалія Капітула, ж. Івана.

Арештованє Івана Капітули потвердив також о. Мих. Жук в своїм листї, писанім 1. вересня 1915 р., який звучить:

Високоповажаний Пане! Ваш лист з 21. липня 1915 р. дістав ся до моїх рук і хочу Вам дещо на нього відписати. Вашого брата, Івана, як Вам певно вже відомо, нема в Сьвятковій. Москалї його забрали. Від хвилї занятя нашого села Москалї відносили ся до нього, яко щирого Українця, дуже недовірчиво, бо злобні люди, москвофіли, донесли на нього, що він Українець. Його арештували і вивезли в незвісну нам сторону. — о. Мих Жук.

Брат Івана, Дмитро Капітула, постановив при помочи американського посольства вивідати ся, де находить ся його брат і що з ним стало ся. В тій цїли віднїс ся Д. Капітула до американського посла в Петроградї з просьбою, щоби він близше розслїдив сю справу. Не одержавши жадної відповіди, Д. Капітула звернув ся з тоюсамою просьбою до департаменту для заграничних справ у Вашінгтонї.

В половинї 1916 р. наспіло від американського посла з Петрограду коротке повідомленє, що після сьвідоцтва лікаря шпиталю в Ірбіті (пермська губернія) Іван Капітула помер там дня 27. вересня 1915 р.

І так Іван Капітула зложив свої кости на далекій холодній Сибіри, далеко від рідного села і родини. Вічна Йому память! А холодна сибірська земля, яка покрила вже не одну жертву царського насильства, нехай приймe і Його, щирого і ревного борця за волю України.

Лем.

ВОЄННІ ВІСТИ.

(Продовженнє з 1-шої сторони).

Реквізиція збіжа на Українї.

ПЕТРОГРАД, 2. вересня. — Як доносять з урядових жерел, **правительство зарядило, щоби в ґуберніях, які є положені поза полуднево-західним і румунським фронтом, перевести реквізицію** (примусове забранє правительством) **всього збіжа.**

Зелїзничий страйк відложено.

ПЕТРОГРАД, 2. вересня. — Товариство зелїзничих машиністів рішило відложити страйк і ожидати висліду переговорів, які ведуть ся в справі підвишки платнї.

4 біліони рублів на позичку свободи.

ПЕТРОГРАД, 2. вересня. — Нинї замкнено лісти зголошень на позичку свободи. Дотепер зголошено на 4 біліони рублів.

20 осіб згинуло в Москві від алькоголю.

МОСКВА, 31. серпня. — **З приводу надмірного ужитя алькоголю 20 осіб згинуло, а богато бореть ся зі смертию.**

Товпа напала була на склад алькоголю, який находить ся коло зелїзничої стації, і почала ся пиятика до безтями.

Великий пожар в Петроградї.

ПЕТРОГРАД, 30. серпня. — В дільници Охта впала жертвою огню велика фабрика. Опісля вибух огонь в другій великій фабрицї. Шкоди оцїнюють на міліони. Причиною пожару є правдоподібно підпал.

Величезний огонь в Казани.

ПЕТРОГРАД, 30. серпня. — Підчас пожару в місті Казань огонь прибрав величезні розміри, виряджуючи страшну шкоду. Богато осіб ранених.

Правительство вважало за конечне проголосити в місті воєнний стан.

ВІЙНА З ІТАЛІЄЮ:

Італійцї полонили від початку наступу 27.000 Австрійців.

РИМ, 1. вересня. — Після урядового звіту італійського ґенерального штабу **Австрійці втратили від початку наступу** (то є від 18. серпня) **26.582 жовнірів і 720 офіцирів в полонених.**

Австрійці полонили поверх 10.000 Італійців.

ВІДЕНЬ, 1. вересня. — Останний урядовий звіт з австро-угорської головної кватири на італійськім фронтї доносить, що **число полонених Італійців виносить поверх 10.000. Втрати Італійців в убитих і полонених є підчас теперішного наступу розмірно більші ніж підчас десятьох попередних наступів.**

Австрійці розпочали протинаступ.

УДІНЕ (Італія), 3. вересня. — **Австрійські війска розпочали великий протинаступ,** щоби відзискати втрачений ними терен. Найсильнїйше бомбардованє відбуває ся в околиці Монте Санто (на північ від Ґориції).

Здовж цїлого боєвого фронту над рікое Ізонцо відбуває ся тяжка перестрілка гармат. **З австрійської сторони гремить без перестанку поверх 4.000 гармат від найменьшого до найбільшого калібру.**

З оповіданя полонених Австрійців показує ся, що в останних днях наспіли на італійський фронт значні скріпленя. **Деякі полонені оповідають, що на поміч Австрійцям прибули також війска німецькі.** Однак дотепер Італійці не уступили анї на крок перед неприятелем.

Головну команду над австро-угорськими війсками мав обійняти на місце ґен. Бороєвіча ґен. Кевеш.

НА МОРИ:

Нїмці мають все ще надію на побіду при помочи підводних лодок.

АМСТЕРДАМ, 1. вересня. — **Адмірал Шер, командант німецької фльоти, заявив, що має повне довірє до підводних лодок та що вони осягнуть „свою цїль".**

„Таке довірє, — заявив адм. Шер, — має кождий командант підводної лодки. В офіцирських маринарських кругах також відмінної гадки нема. Було би похибкою визначувати реченець, коли підводні лодки осягнуть свою цїль, але я є певний, **що коли топлене ворожих кораблів буде тривати дальше в такім розмірі, як тепер, мусить прийти день, в котрім Англія пізнає, що дальше вести війну їй не оплатить ся".**

Говорячи про втрати підводних лодок і про способи оборони перед ними, адмірал Шер заявив:

„Англійці стріляють з ідеальною точностию попри підводні лодки і дотепер крім гармат, підводних мін і сїток ніяких инших способів проти підводних лодок не придумали. Щодо втрат підводних лодок то можу ствердити хиба недавну заяву мінїстра маринарки, що сї **втрати виносять місячно дві до три лодки, котре то число є без порівнаня низше від числа лодок, які що місяця будують ся".**

Про поміч Злучених Держав адм. Шер висловив ся ось-так:

„А ні не легковажу, анї не думаю переціньовати помочи, яку можуть дати Злучені Держави аліянтам. Америка може через доставу літаків і воєнних матеріялів дати ся в знаки, але з чисто військового становища Злучені Держави ледви можуть принести велику шкоду і небезпеку. **Злучені Держави будуть всилї таксамо мало помогти аліянтам, як Італія або Румунія".**

Адм. Шер заявив вкінци, що **підводні лодки рішать вислїд війни, заки ще Злучені Держави будуть в станї вислати до Европи велику армію.**

Анґлія втратила 23 кораблїв.

ЛОНДОН, 29. серпня. — Англійська адміралїція доносить, що **в протягу останного тижня 23 анґлійських кораблїв впало жертвою підводних лодок і мін.**

З того числа припадає 18 на кораблї повисше 1.600 тон, а 5 на кораблї понизше 1.600 тон.

Італійці втратили 5 кораблїв.

РИМ, 29. серпня. — Італійський урядовий звіт виказує, що **в останнім тижни впало жертвою підводних лодок 5 італійських кораблїв:** 1 великий корабель, 2 меньші і 2 кораблї вітрильні.

Папа приготовляє другу мирову ноту до воюючих.

НЮ ЙОРК, 2. вересня. — З Риму доносять, що **папа приготовляє другу мирову ноту до воюючих держав.**

Ся друга нота, як доносить кореспондент з Риму, **буде мати „незвичайно велике значінє."**

Як догадують ся, папа подасть в другій нотї деякі поясненя до першої ноти, а крім того наведе точнїйше условя, під якими можна би приступити до заключеня тривалого мира, зарівно корисного для обох сторін.

Судові вироки в імени „польської корони".

АМСТЕРДАМ, 1. вересня. — Після донесеня німецької часописи, „Кельнїше Цайтунґ", зроблено перший крок до самоуправи Польщі.

Від нинї всї судові вироки будуть видавати ся після польського права і в імени „польської корони".

ВАЖНЕ ДЛЯ МІСЦЕВИХ УРЯДНИКІВ У. Н. СОЮЗА.

Отсим повідомляєть ся всїх місцевих урядників і орґанізаторів У. Н. Союза, що згідно з ухвалою головного екзекутивного комітету, з 10. липня с. р., до У. Н. Союза будеть ся дальше приймати нових членів за половину вступного в місяцях: липни, серпни і вересни 1917 р. З сеї ухвали повинні користати як місцеві урядники У. Н. Союза так і ті, котрі мають намір приступити до У. Н. Союза.

По всї інформації в справі У. Н. Союза треба писати до головної канцелярії У. Н. Союза на адресу:

Ukrainian National Association,
P. O. Box 76, Jersey City, N. J.

За головний уряд У. Н. С.

Д. Капітула, гол. предс.;
М. Угорчак, гол. рек. секр.

ПОЗІР ФІЛЯДЕЛЬФІЙСЬКА УКРАЇНО!

Отсим маємо честь повідомити Хвальні Братства і Товариства в Філядельфії, Па. і околици, що дня 17. падолиста 1917 р. Братство св. Володимира, від. 105 У. Н. Союза в Найставн обходить 10-лїтну річницю свого основаня, яка відбуде ся в Пуласкі Гол при улицях Джерментавн і Гунтінґ Парк.

Длятого просимо в сей день стриматись від балїв і т. и. оказій, щоб загально собі не пошкодити. — За уряд Братства св. Володимира, від. 105 У. Н. Союза: Б. Рудик, секр. 104-05

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ.

12.

Приступаючи до висказу проєктів конвенційних, зачну після моєї гадки від найважнїйшої точки, що кождий відділ і кождого делеґата обходити може.

Після §§11 і 24 статута У. Н. Союза кождий відділ є обовязаний покосити кошти делеґата на конвенцію. Такий видаток противить ся статутам відділів, бож не всї члени, стоячі в відділах, належать до У. Н. Союза. Більша часть членів платять до відділів вкладки місячні титулом бенефіту, а нїчого спільного зі статутом У. Н. Союза не мають, і ті члени противлять ся на видаток коштів подорожи і дїєт делеґата. І мають рацію. Бо коли попередно через 13 нарад конвенційних виплачувано кошти делеґата з каси У. Н. Союза, то длячогож тепер відділи мають платити?

Вправдї є се статут, принятий делеґатами на XIII. головній конвенції, але делеґати вибрані на XIV. конвенцію можуть §§11 і 24 знести, а ухвалити, щоб почавши від конвенції XIV. кошти подорожи делеґата і дієта були виплачувані з каси У. Н. Союза.

Володимир Яськевич,
дел. 293 від. У. Н. Союза.

13.

Хоч XIII. головна конвенція У. Н. Союза богато важних справ полагодила, а меньше важні поправила, то не одному членови здавало ся, що як прийде слїдуюча головна конвенція, то вона не буде мати майже нїчого до роботи. Не встигло пройти три роки, а вже показало ся, що праця попередної конвенції потребує також деяких змін та поправок. З тої нагоди я подаю тут пару проєктів під розвагу пп. Делеґатам XIV. гол. конвенції У. Н. Союза:

1. Член, котрий стоїть у Союзї 6 місяців і має право голосу і других привілеїв членських, таксамо повинен мати повне право і до свого посмертного за 6 місяців, а не аж по році.

2. Пропоную, щоби відділи У. Н. Союза не платили до каси У. Н. Союза за суспендованих членів, бо через се каса відділу нищить ся і приносить кривду зіставшим ся членам.

3. Щодо старих членів то я попираю гадку о. Хомяка, бо після гадки о. Хомяка були би вдоволені члени як з лїнами так і без лїнів, розуміє ся тільки ті члени, котрі вступили ще за старої системи.

4. Головні урядники, котрі побирають сталу місячну платню, не повинні побирати дієти на засїданях і конвенції У. Н. Союза, з виїмком коштів подорожі.

5. До М. У. Н. Союза приймати діти від одного року житя без ріжниці, чи родичі дітий належать до У. Н. Союза, чи нї. Тим способом подвоїть ся число членів в М. У. Н. Союзї.

6. „Просьвітна Комісія" набудуче повинна розвинути свою діяльність після параґрафу 111 статута У. Н. Союза, бо до сего часу „Просьв. Комісія" майже нїчого не зробила, а се тому, що фонд на ту цїль є за слабий. Набудуче, щоби „Просьв. Комісія" могла розвивати свою діяльність, то мусимо побільшити фонд народний У. Н. Союза. Після моєї гадки фонд народний можна побільшити в сей спосіб: Ми маємо фонд резервовий У. Н. Союза і платимо на него по 10 центів місячно. Згаданий фонд є призначений на случай, коли би фонд посмертний вичерпав ся на запомоги по смерти членів; тодї головний уряд має послугувати ся сим фондом. Завдяки сему, що фонд посмертний є досить відповідний після числа теперішних членів, то фонд резервовий не буде уживаний може і за кільканайцять лїт. Отже можна взяти 5 центів з фонду резервового і доложити до фонду народного; тодї фонд народний складав би ся з вкладки 8 центів від кождого члена, а фонд резервовий з 5 центів. Таким способом „Просьв. Комісія" може розвинути свою діяльність, бо як довго фонд народний не є збільшений, так довго не можемо вимагати якоїнебудь роботи від „Просьв. Комісії", бо 3-центова вкладка не всилї утримати „Просьв. Комісію".

7. Уряд головного опікуна знести, а його роботу може зробити предсїдатель У. Н. Союза за тусаму платню, яку побирає за уряд предсїдателя.

8. Щодо збираня фонду на революційні рухи на Українї то конвенція може настановити комітет, котрий би міг збирати жертви загально, але не закладати яко один з фондів У. Н. Союза, бо в такім разї зайде непорозуміне між членами і з того Союз може втратити поважне число членів, бо вже і так чути нарікання, що У. Н. Союз має забогато фондів.

9. Орґан У. Н. Союза повинен виходити що дня в обемі такім, як тепер. Оголошеня в часописи повинні мати свої границї. Коли уряд уважає се за відповідне, то най виходить екстра 2 сторінки для оголошень. Правдою є, що оголошеня збогачують пресу, але щож: годї читати самі оголошеня!

10. Календар У. Н. Союза має редаґувати редактор орґану У. Н. Союза, а нагороду має побирати аж тодї, як екзекутивний комітет одобрить вартість календаря, а не так, як попередно: головний екзекутивний комітет назначить суму нагороди наперед, а редактор календаря зладить календар після своєї вподоби, що часом не варта і половину тої суми, яку заплачено за редаґованє.

Сих пару проєктів даю під розвагу пп. Делеґатам і мишлю, що кождий розсудить і подасть на се свою гадку.

Н. Кучмій,
делеґат 316 від. У. Н. С.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Тов. „Мир", від. 324, повідомляє всїх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеть ся дня 9. вересня в своїм домі „Української Громади" ч. 2309 Фермавт евеня, точно о годинї 3-тій пополудни. На тім мітінґу повинні явити ся всї члени, бо будуть важні справи до полагодженя. Довгуючі як не вирівнають свого довгу, будуть суспендовані. — К. Качор, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє всїх своїх членів, що слїдуючий звичайний мітінґ відбудеть ся в недїлю, 9. вересня б. р., о годинї 12.30 пополудни, в гали церковній. На тім мітінґу мають явити ся всї члени, бо є важні справи до полагодженя в справі конвенції, котра вже за короткий час відбудеть ся. Кождий член повинен дещо обдумати, яку добру гадку для добра орґанізації У. Н. Союза, щоби можна припоручити свому делеґатови, котрий поїде на конвенцію У. Н. Союза. Заразом повідомляєть ся тих членів, котрі свої місячні вкладки платили до сего часу поза мітінґом, аби набудуче приходили на мітінґ і свої вкладки платили, бо се спричиняє богато роботи для секретаря, і в такий спосіб не можна нїколи мати точного рахунку, хиба дехто мешкає поза містом, то в такім разї просить ся приплати вкладки все перед мітінґом. — Г. Кривовяз, предс.; І. Гайович, секр.; Ев. Бабій, кас.

ІСТ ШІКАҐО, ІНД. Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 68, повідомляє всїх своїх членів, що триквартальний мітінґ відбудеть ся в суботу, 15. вересня б. р., о годинї 6.30, з тої причини, що в недїлю будемо мати торжественне посьвяченє прапора. Отож просить ся всїх членів, аби явили ся на означений час, бо буде важна справа до полагодженя. Будеть ся приймати нових членів за половину вступного. Всї товариші повинні припровадити бодай по одному новому членови, бо се наша повинність дбати о своє товариство і У. Н. Союз, що є найстарша, найбогатша і найлїпша орґанізація в Америцї. Хто з членів має який довг, нехай його виповнить, бо в противнім разї зістане суспендований або виключений. Котрі члени мешкають поза містом, мають також прибути і виповнити свої довги. Коли хто з членів не явить ся на мітінґу без важної причини, заплатить 50 цнт. кари, а урядник $1.00. — П. Яжяк, предс.; І. Стрихарський, секр.; В. Лемішка, кас.

ІСТОН, ПА. Тов. ім. Бог. Хмельницького, від. 137, повідомляє всїх своїх членів, що квартальний мітінґ відбудеть ся в недїлю, 16. вересня б. р., в гали Ф. Саґатого під ч. 1403 Спрінґ стр., Істон, Па. Просить ся всїх членів явити ся на тім мітінґу, бо є важні справи до полагодженя. — Н. Підгайний, предс.; М. Лубоцький, секр.

ОРМРОД, ПА. Бр. св. Николая, від. 124, повідомляє всїх своїх членів, що річний мітінґ відбудеть ся в суботу 8. вересня с. р., о 7-мій годинї вечер. Просимо місцевих і позамісцевих членів явити ся на означений час, бо буде вибір нового уряду і инші важні справи. — Т. Кавка, предс.; Д. Бала, секр.

АНСОНІЯ, КОНН. Тов. „Зап. Січ", від. 67, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеть ся в недїлю, 9. вересня б. р., точно о 6-тій годинї пополудни, в гали п. Перуна при Джерам ул. ч. 109. Просить ся кождого члена, щоби явив ся на мітінґу, бо є дуже важні справи до полагодженя. Довгуючі члени мають вирівнати свої належитости, бо инакше будуть суспендовані. — І. Ганчарик, секр.

ОБУРН, Н. Й. Тов. „Запорожська Січ", від. 283, повідомляє своїх членів, що квартальний мітінґ відбудеть ся дня 9. вересня б. р., точно о 2-гій годинї пополудни. Кождий член має на тім мітінґу явити ся і застосуватись до § 346 статута У. Н. Союза. Котрий член не явить ся, заплатить 25 цнт. кари, а урядник 50 цнт. Будеть ся приймати нових членів до товариства після ухвали, а до У. Н. Союза за половину вступного. — І. Гуменецький, секр.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Зазив на українське віче у Ватербури, Конн.

Дня 9. вересня б. р. (в неділю) заходом товариства російських Українців у Ватербури, Конн., відбудеть ся велике українське віче. До участи в сім вічу запрошуєть ся всіх місцевих і околичних Українців, в жилах котрих пливе тепла українська кров і б'ється горяче українське серце.

Всї охочі Українці вже о 9-тій годині рано (в неділю, 9. вересня) мають зібрати ся в домі секретаря товариства, п. Дмитра Скриканича, під ч. 75 Гіл Стр., відки разом удадуть ся до галї на віче.

Українці, приходіть громадно на се віче!

Проект для здемократизованя сьвіта.

Сенатор Гор предложив у державнім сенаті поправку конституції, щоби конгресови дати силу виповідати війну лише в разї нападу зі сторони другої держави, або коли небезпека є так велика, що не можливі вже ніякі ваганя. В инших случаях про виповіджене війни має рішати населенє держави через загальнє голосованє.

„Коли ми стараємо ся здемократизувати сьвіт, — каже сенатор Гор — то позвольте нам зробити практичні кроки, аби в будучині унеможливити війну".

Текст поправки звучить:

1) Конгрес повинен мати силу виповісти війну лише вразї фактичного нападу, або коли небезпека є так велика, що всяка проволока є неможлива. В кождім инщім случаю конгрес повинен мати силу виповісти війну або оголосити воєнний стан тоді, коли ся справа одобрить ся голосованєм виборців у всіх стейтах.

2) Президент повинен мати силу за згодою і дорадою сенату заключати договори з иншими державами, що ніодна з противних сторін не виповість анї не буде налягати на виповіджене війни, доки ся справа не перейде через загальне голосованє виборців у краю і доки більшість не одобрить її. Такий договір зобовязує правительство Злучених Держав і всї його міністерства так довго, як довго инші сторони договору сповняють його в добрій вірі.

3) Обовязком конгресу повинно бути надати відповідним законодавством успіх постановам сього артикулу.

Сподівають ся великого напливу еміґрантів з Европи.

В нюйорській пристани на Еліс Айленд розпочато працю на велику скалю, щоби бути готовими на принятє численних іміґрантів. Деякі урядники заявляють, що з весною треба сподівати ся великого напливу еміґрантів з невтральних і инших держав Европи, коли лише уліпшить ся перевозову корабельну систему. Напливу сподівають ся без огляду на те, чи до весни мир наступить чи ні.

Під теперішну хвилю в будинках на Еліс Айленд находить ся 765 осіб, з чого 516 інтернованих, які в дуже короткім часі опустять остров. Прочі — се задержані еміґранти, з котрих 60 задержано на розказ міністерства праці, щоби по війні відіслати їх знова домів.

Жертва Форда для Червоного Хреста.

Дітройтський мілїонер, Генри Форд, подарував американському Червоному Хрестови 500.000 долярів. На сю суму Червоний Хрест може взяти собі у нього скількість автомобілїв, амбулянсів і т. п.

Спростоване.

Хвальна Редакціє! — В „Свободі" ч. 102 є поміщена новинка п. з. „Українці заложили відділ Червоного Хреста", в котрій сказано, що я є предсідателем відділу американського Червоного Хреста. Позаяк я не є предсідателем жадного відділу американського Червоного Хреста, тому прошу ласкаво помістити се спростоване в часописи „Свободі". — З правдивим поважанєм, **о. Мих. Олексів.**

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Реформа російської церкви.

Економічний конгрес православної церкви зібрав ся в Москві для полагодженя деяких церковних реформ. Наради конгресу будуть відбувати ся протягом двох місяців і всі ухвали предложить ся до затвердженя установчим зборам. В конгресі бере участь 500 делеґатів.

Конгрес має полагодити справу автономії церкви, навіть тоді, коли вона буде в тісній злуці з державою. Церква повинна бути як передтим фінансово піддержувана державою; церковні добра мають бути вільні від оподаткованя; клер має бути вільний від військової служби, а держава має заховувати церковні сьвята. Метрики уродин, вінчаня і смертні повинні мати законну вартість; розводи, дані церквою, повинні мати законну вартість, а церква повинна мати право законно вінчати молодят, коли вони, що наймеьше, є православного віроісповіданя.

Церковні маєтки повинні оставати під надзором духовенства, а монастирі і їх маєтки повинні перейти на власність держави лише за згодою вищого духовенства. Монастирі повинні одержати бібліотеку, щоби клер міг ліпше виобразувати ся. Також повинно ся оснувати новий теольоґічний інститут.

Сподівають ся, що всеросійський патріярхат, який знесено за часів Петра Великого, знова покличеть ся до житя.

Сараєвську траґедію приписують німецькому цісареви.

Др. Василь Люкачію, голова румунської місії до Злучених Держав, заявив, що він є певний, що в убийстві австрійського престолонаслідника Франца Фердинанда у Сараєві 28. червня 1914 року брав участь німецький цісар. Франц Фердинанд,—впевнює др. Люкачію — не хотів допустити Австро-Угорщину до війни, яку приготовила була Німеччина. Тоді його усунули з дороги убийники, наняті кайзером і гр. Тісою, тодішним міністром заграничних справ Австро-Угорщини.

Нові австрійські міністри.

До кабінету д-ра Зайдлера війшли слідуючі нові міністри: Барон Банганс, міністер зелїзниць; др. Цьвікліньскій (Поляк), міністер просьвіти; др. Шавер, міністер справедливости; др. Віммер, міністер фінансів; Фрайтер фон Вайзер, міністер торговлї і ґраф Сільватачука, міністер рільництва.

Независимість для Альзациї й Льотаринґії.

Німецьке правительство носить ся з пляном в найкоротшім часї проклямувати независимість Альзациї й Льотаринґії. Оба сі краї одержать правдоподібно одну спільну назву, а на чолї нової держави стане другий син німецького цісаря, Айтель Фридрих, яко князь.

Намісник Альзациї й Льотаринґії відбуває тепер наради в Берлїні з німецькими державними політиками.

Польська рада не уступила; її розвязано.

Уступленє польської державної ради берлїнська „Теґліхе Рундшав" обяснює так, що рада не уступила, але її розвязано за ультимат, який вона вислала німецькому правительству щодо військових справ. Рада зібрала ся на збори і зажадала від правительства наданя Польщі дійсного репрезентаційного тіла і відвічального міністерства. „Такий крок — пише згадана часопись — є нічим иншим, лише жаданєм, аби Німці безпроволочно опустили Польщу".

Всенімецькі часописи, до яких належить і „Теґліхе Рундшав", почали сильну кампанію проти ідеї сотвореня польського королївства. Вони заявили, що уступленє державної ради дає найліпшу нагоду уважати се за перешкоду для проклямованя польського королївства.

Також инші часописи заявили ся проти Польщі, кажучи, що між Поляками є дуже мало приятелів Німеччини. Всенімецькі часописи заявили, що великі маси населеня Польщі є так ворожо настроєні проти Польщі, що може бути лише мова про півнезависиму Польщу. Деякі Поляки домагають ся Польщі в союзї з Австро-Угорщиною.

Польщею править рада реґентів.

Берлїнська „Крайц Цайтунґ" доносить, що замісць державної ради в Польщі заведено раду реґентів, зложену з трох членів: кн. Руберніцкий (предсїдатель); ґенерал Тементовский і варшавський епископ. До сеї ради належать всї польські справи.

Норвеґія попросту гине.

Крістіянський „Соціяль Демократен" доносить, що Норвеґія має засобів поживи ще на один місяць. Що буде дальше, не знати. Часопись радить, аби правительство сконфіскувало всї приватні маєтки і взяло контролю над поживою і вивозом.

Обмеженя при уживаню молока у Франції.

Французький міністер поживи видав розпорядженє, що з днем 1. жовтня 1917 року по всіх каварнях, реставрантах, гостинницях і т. п. місцях по цілій Франції не вільно подавати до їдженя молочних страв по 9-тій годині рано. Се розпорядженє не зобовязує реставрантів по зелїзницях.

Рівночасно розпоряджено, щоби по деяких центрах завести молочні карти і звернути пильну увагу на те, щоби молока вистарчило дїтям, старцям і хорим.

Перестеріґають французьких жовнїрів, аби богато не курили.

Французький міністер фінансів віднїс ся до французьких жовнїрів на фронтї і по таборах, аби вони щадили тютюн, бо в противнім случаю наступить тютюнова кріза. Від січня до 1. липня 1917 р. французькі жовнїри скурили 1 мілїон 386 тисяч фунтів папіросів і 13 мілїонів 492 тисяч фунтів тютюну.

300.000 автомобілїв на поли битви.

Японське правительственне бюро подає статистику автомобілїв, уживаних на поли битви по обох воюючих сторонах. Їх число виносить меньше-більше 300.000.

Держави аліянтів мають 160.000, а центральні держави мають 140.000 автомобілїв на поли битви. Франція має 80.000, Англія 30.000; Німеччина має 100.000, Австрія 30.000.

Також Хіни висилають свою комісію.

Навчили ся аліянти посилати всякі комісії до Злучених Держав та й Хіни не хочуть остати ся позаду. Хінська преса жадає, щоби правительство вислало за границю комісію, яка має виробити воєнні пляни і піддержати правительство у війні.

Часопись „Пекін Таймс" каже, що Хіни не роблять найменьшого поступу щодо своєї участи у війні, лише бавлять ся провадженєм місцевої дипльоматії, яка в моральній і мілїтарній силі не грає найменьшої ролї.

„Хіни — пише згадана часопись — мусять подбати о чужий капітал, бо від пекінських дипльоматів годі очікувати якогонебудь результату. До виповідженя війни Хіни не робили ніяких конечних приготовань і зі сторони аліянтів не одержували ніякої помочи".

Японська позичка Хінам.

Хінський міністер фінансів підписав контракт з одним японським банком в Йокогамі на позичку в сумі 10,000.000 єнів. (Єн має не цілих 50 центів).

Засуд німецьких шпигунів в Норвеґії.

В Берґен (Норвеґія) засуджено трох німецьких шпигунів, котрі доносили підводним лодкам про відїзд кораблів, які відтак затоплювано. Два з них, капітан Лявен і офіцир Шварц, є німецькими горожанами; третий, Торзен, є Норвежцем. Лявен дістав 5 літ арешту, Шварц 4 роки, а Торзен 10 літ.

Лявен боронив ся тим, що таке занятє поручили йому німецькі військові власти, а німецький горожанин повинен слухати розказів правительства.

„Жидівський полк".

У воєнного міністра Англії, Карла Дерби, явила ся делеґація Жидів і зажадала знесеня недавно зорганізованому жидівському полкови в Англії назви „Жидівський полк". Делеґація заявила, що тепер в армії воює 40.000 Жидів не яко Жиди, а яко британські піддані, і що вони хочуть остати так надальше. Міністер льорд Дерби заявив, що полкови надасть ся инше імя.

Справа уступленя грецького короля в парляментї.

Посол Бузіос, провідник опозиції в грецькім парляментї, виступив на засіданю парляменту з промовою, в якій заявив, що „бувший" король Греції не відрік ся престола, лише аліянти примусили його уступити. Почувши сей вислів, премієр Венізельос і ще кілька послів опустили свої місця, аби уникнути особистого нападу Бузіоса посла.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

С. К., Пасейк, Н. Дж. — В маю минуло вже два роки, як повіт Ліско опинив ся назад в руках Австрійців. Сей повіт був в руках Москалів лише кілька місяців. На Ваш другий запит найдете відповідь у статї п. з. „Як посилати листи до старого краю", яка буде поміщена в слідуючім числі „Свободи".

ВАЖНЕ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ В НЮ ЙОРКУ.

Заходом нюйорської Січи першого відділу Січової Орґанізації Українців у Злучених Державах, відбудеть ся відчит січовика Петра Барткова на тему „СІЧ І ЇЇ ІДЕЯ".

На сей відчит Січ просить всіх щирих прихильників січового руху. Повинні також прийти і ті, котрі думають, що січовий рух стоїть на перешкоді до правдивого поступу. Відчит буде в четвер, 6. вересня с. р., в галї під ч. 134 Іст 7-ма улиця, о годині 8-мій вечер.

ВСТУП ВІЛЬНИЙ ДЛЯ ВСІХ.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим подасть ся до ласкавої відомости Родимцям із села Віся, пов. Підгайці, що **ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ** в справі несеня помочи для свого села, потерпівшого через війну, відбудуть ся в суботу, 8. вересня б. р., о годині 8-мій вечер, в домі Стаха Лучки у Ню Йорку, під ч. 181 Орчард стр.

На тих зборах буде рішено, чи маємо дальше вкладки давати, чи розвяжеть ся комітет. Длятого просить ся о як найчисленнїйшу участь.

ЗА КОМІТЕТ:

Іван Кріба, секр.

СТОРІНКА „ПРОСЬВІТНОЇ КОМІСІЇ“ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

В. ЛУНКЕВИЧ.

З житя первісного чоловіка і сучасних дикунів.

Переклала
Олена Охримович-Залізнякова.

X. ЗБРОЯ І ГОСПОДАРСЬКІ ЗНАРЯДИ ДИКУНІВ.

Декотрі дикі народи доперва тепер переживають „камінну добу"; у них нема инших знарядів окрім кремінних, кістяних та рогових.

Знаряди Ескімосів, яких они вживають до польованя на звірів і роболовлї цїлком похожі на знаряди людий з камінної доби. Таксамо preріжне домашне начинє і прикраси, які Ескімоси вирабляють із костий і зубів тюленів, моржів і китів дуже нагадують нам вироби первісного чоловіка. То само можна би сказати про вироби австралїйських та африканських дикунів.

Войовник з Конґо з жінкою.

До виробу своїх знарядів бере дикун всьо, що лиш трохи надає ся до тої цїли: черепки великих мушель, відламки костий, зуби великих звірів і риб. Розлупавши більший кавалок кременя на тонкі плитки з острими краями, він робить з них ножі, скрібачки, наконечники до копий і стріл. Острий кусник кременя робить дикунови не одну прислугу; передовсім служить він за ніж, котрим можна розпороти і здирати скіру з убитого звіряти, острим кінцем можна пробити дірку а навіть провертїти кість; отже може він служити за шило, долото, і сверлик. Відлупки кременя прикріплені до патика служать за копіє або стрілу і не один дикун має богато таких стріл. Зрештою наконечники до стріл і копий робить ся не лишень з кременя, але також з звірячих зубів і кости. Ножі і скрібачки роблять часто свою службу без ручок, але часом прикріпляють до них держальна і то не прості а різблені.

Камінь і дручок мають для дикого чоловіка велику цїну. До гарно вигладженого каменя прикріпляє ся держак — і є готовий топір або молоток. Особливо богато труду коштує дикуна прикріплене камінного топора до топорища.

Для нас, привикших до добрих зелїзних топорів, ся справа не трудна, але не так для дикунів. Бразилїйський Індіянин згинає галузу в ключку і там привязує острий камінь — тай має сокиру. Ескімо або мешканець Полінезії привязує ременем або ликом. Індіянин з Північної Америки бере на топорище дручок грубший з одного кінця і вбиває в него острий камінь — і топір готовий. Часом вбивають они камінь в ростуче деревце, а коли рана на деревци закипить і камінь міцно зросте — зрубують або ломлять деревину разом з вросшим вістрем і одержують топір.

Начальник індіянського племени в Дакоті.

Всї ті топори ріжнять ся від наших не лише тим, що вони камінні а не зелїзні; дикун прикріпляє держак до плитки, а ми власне противно: набиваємо сокиру на топорище, а не топорище на сокиру. Так роблять і ті дикуни, що навчили ся вертїти камінь.

Топором послугує ся дикий чоловік не лишень дома, але на ловах і на війнї. Не диво, що вони ідуть до бою з топорами; часом кидають ся на ворога лише з суковатою ломакою.

Не одно дивне у тих дикунів!.. У нас на примір лук і праща — дїточі забавки, а у Індіян і дикунів з островів Великого океану — найлїпше оруже, котрим они знаменито орудують підчас ловів і борби.

Або візьмім рільничі знаряди дикунів; в порівнаню з нашими, видають ся они дуже нескладними і непригідними. Але щож тут дивного. Нинї дикуни знаходять ся майже на такім степени розвою, як люди камінної доби, тому і знаряди їх такі, яких вживав наш далекий предок — первісний чоловік.

Господарські знаряди і хатна посуда уліпшує ся постепенно. То, що тепер майстерно вироблює ся, давно, або не було цїлком знане, або було грубе і незугарне. Та не лиш се. Можна доказати, як поодинокі знаряди не лише розвивали і уліпшували ся, але як зміняли ся на цїлком нові. Так із простої сохи повстав плуг, а із наконечника копія меч і шпада.

Австралїєць все носить з собою заострену палку; при помочи тої палки випорпує з землї їдоме корінє.

Бушмени вживають до тої цїли дручка з прикріпленою костию, а Індіянин прикріпляє до палки оленячу лопатку або шкаралупу черепахи — і такий знаряд служить йому за мотику і лопату. Вкінци многі дикуни уживають до копаня землї дручка з заостреним суком на кінци. З такої то сапи чи мотики повстав протягом віків плуг.

Мешканцї архіпелягу Бісмарка коло Австралїї.

Мешканці Швеції обробляли в давнину свої поля при помочи грубого смерекового кола з заостреним суком, а народні перекази Шведів пояснюють, як така сапа перемінила ся в плуг. Дерев'яну мотику робили щораз більшу і тяжшу і зачали волочити її по земли та в сей спосіб виорювали борозду. Потім зачали робити таку мотику з двома кінцями, за оден ніби за дишель люди тягнули, а другим кермували і притискали, як плугатор чепігами. Потім той сук, що поров землю, зачали оковувати зелїзом, а вкінци замість людий зачали запрягати волів і коний.

Таксамо первісний топір з грубо оббитого каменя, змінив ся з часом на топір шліфований, а потім заняв його місце топір із бронзи. З бронзового топора повстали — виробили ся ріжні роди знарядів і оружа: сокира, палаш і шабля. А знову наконечники копий дали початок списам, кинжалам, мечам і шпадам.

Таксамо хатна обстанова, глиняне і деревляне начинє, рибацькі прилади і прикраси зміняли і уліпшували ся протягом часу.

XI. ПОЖИВА ДИКИХ ЛЮДИЙ.

Знана річ, що чоловік таке сотворінє, котре всьо їсть. Ріжне мясо і риба, яйця, молоко, хлїб, горох, бульба, овочі ярини — всьо то пожива чоловіка. Але дикуни їдять богато такого, чого ми і до рота не возьмемо. Хтож з нас їв би комахи? А для многих дикунів се дуже лакома страва.

Для Індіянина товсті терміти (білі великі мурашки) — предобра їда, а обридливі на наш погляд грубі гусениці жука суть для них правдивими ласощами. Також їдять і саранчу; збирають її цїлими купами, сушать і ховають на „передновок", коли не можуть роздобути більше смачної поживи.

Бушмени їдять мурашки з великим вдоволенєм, а дикун бразилїйських лїсів Ботукуд встромлює прут одним кінцем в муравлиско, а другий бере в рот і чекає доки мурашки не повлазять йому просто до горла.

Австралїєць бродить цїлими днями по своїх непривітливих пустинях і збирає насікомих, черваків і слимаків — аби лиш чим небудь заспокоїти докучливий голод. Дикун із безплодних скалистих гір Північної Америки витягає костуром з нори ящірку, або вбиває каменем гадюку — і пожирає свою добичу без найменшого обридженя.

Змії, жаби і черепахи суть смачною стравою для многих чорноскірих мешканців Африки. Мешканець Огнистої землї цїлими годинами вештає ся по пустих побережах своєї негостинної вітчини і збирає викинені морем слимаки.

Словом — кожде племя живить ся тим, що Бог дасть, і не перебирає в поживі. Поневолї будеш невибагливий, як нема що їсти. Добре як дикун жиє в такій околици, де природа сама, так сказати-б, всьо під ніс йому встромить; добре як він жиє серед буйних лїсів, переповнених всякою дичиною і ріжнородними плодами земними, коли близько знаходять ся озера і ріки, що аж кишать від риби. Тодї на його услуги: мясо чотироногих і пірнатих звірів, пташині яйця, дикі плоди і овочі, корінє і бульви, ягоди, оріхи а навіть мід диких пчіл. Колиж то, бачите, не богато на Божім сьвітї таких молоком і медом текучих країв. От тому многим дикунам приходить ся їсти всяку погань, аби лиш не вмерти з голоду.

Мясо з найріжнороднїйших животин, їдоме корінє і инше їсть дикун сире, однак з того не виходить, щоби він цїлком не умів приготовляти собі страв. Мясо на приклад припікає він часом або сушить та вудить, щоби переховати на довший час.

Індіянин на примір приготовляє великі запаси сушеного мяса. В тій цїли крає він цїлого буйвола на дрібні кавалочки і сушить на сонци, а Африканець

крае мясо на тонкі, а довгі пасочки і сушить на розпаленім каміню. Трохи інакше поступають мешканці Бразилії. Они плетуть з прутя ліску і завішують на чотирох стовпах, та накладають на ту плетінку кусні мяса або рибу, а під сподом розкладають огонь; в той спосіб мясо не лише сушить ся, але і вудить ся.

Так приладжують дикуни мясо на запас; а коли треба їм приладити мясо на обід чи на вечеру, а не до пеерехованя, то они печуть його в горячім попелі, на розпеченім каміню або на рожні. Тут власне можна пізнати, як дуже ріжнить ся штука кухарська дикунів від нашої.

Цікаво подивити ся, як Патагонці — так називае ся одно дике племя з Полудневої Америки — приладжують собі на обід цілого струся. Витягають они із струся воле і накладають там каміня розпаленого до червоности, так само на всіх мясистих частях сего великанського птаха роблять надрізи і напихають горячим камінем; так начиненого струся завязують як мішок скірою, стягненою з ніг і загрібають цілого в горячий попіл. По двох-трох годинах печеня вже готова; винимають її з попелу, ділять на части і їдять. Щось подібного придумали і дикуни Австралії та декотрих островів Великого Океану, ріжниця лише в тім, що до печеня страв мають они осібні печи. Хоч по правді то не е жадні печі лиш прості ями виложені камінем. В ямі кладуть огонь, а як огонь вже вигорів, згрібають попіл в оден кутик, а в яму на розпалене каміне кладуть рибу, коріне і овочі, а навіть цілі великі звірята. Коли звіря дуже велике напихають його горячим камінем, щоби ліпше пропекло ся. Відтак засипають яму горячим попелом і чекають, аж обід спече ся гарненько.

Спечи мясо далеко лекше чим зварити, тому що до вареня треба мати яку небудь посуду — горнець чи котел. Та не всяку посуду мож приставити до огня, хочби хтів в ній лиш воду варити; деревляна посуда до того не надае ся, бо згорить скорше ніж закипить в ній вода. Лишае ся хиба глиняна посуда. Алеж в тім ціла біда, що декотрі дикуни — хочби Австралійці, Бушмени, Огнеземельці і др. цілком не знали глиняної посуди тоді, як відкрили їх Европейці, а декотрі і до нині не мають понятя про глиняне начине.

Виходить, що і в сім зглядї подібні декотрі нинішні дикуни до наших прастарих предків. Щоби рішити, в який спосіб наші дикі пращурі варили собі їжу, яке мали начине і як впали на думку виробляти начине з глини — треба знов приглянути ся на хазяйство нинішного дикуна.

Бушмен бере шкаралупу струсиного яйця і она служить йому за збан і за горнець; дикун з островів Великого Океану вживае до тої ціли лупину великих, кокосових оріхів; червоноскірі Африканці хіснують ся пустими тиквами і посудою з соломи, шувару і лика. Такі плетені миски, горшки і коновки зроблені так старанно, що можна переховувати в них вигідно воду молоко і ріжні напої. Індіяни видовбують ведра, миски, горшки і горнятка із дерева, а Австралійці майструють собі чаші із малпячих а навіть людських черепів, заливаючи отвори смолою.

Крім того майже всі дикуни уживають як посуду панцира з черепах і великі мушлї, або роблять фляшки і бордюги із скіри ріжних малих і великих звірів.

Видно, що посуда дикунів все таки досить ріжнородна. Алеж чи можна зварити в такій посуді мясо чи юшку?

Показуе ся, що можна, але не треба при тім ставити деревляне або плетене начине в огонь лише брати ся на инші способи.

Можна наприклад наповнити шкаралупу кокосового оріха водою і положити її не в огонь, а в горячий попіл; шкаралупа не згорить, а вода загріе ся, хоч і не дуже сильно. Можна також налити холодної води в деревляний чи плетений горщик, накласти туди куски сирого мяса чи рибу, а потім накидати в воду розпаленого каміня, вода зачне кипіти, а по якімсь часі і страва буде готова.

Так власне роблять ті дикуни, що ще не знають глиняної посуди, так робили може і люди камінної доби.

Замітне те, що декотрі дикуни варять собі їду навіть в ямах. Ассінабони, индийське племя з Північної Америки, викопують в земли ямку, вистелюють звірячою скірою, щоби вода не всякала в землю, наливають води і кидають розпалене каміне тай варять в тім окропі мясо. Се племя і назву свою дістало від способу вареня страви, бо Ассінабони — значить „каміновари".

Мабуть ніхто не стане сперечати ся, що вичислені способи вареня не зовсім зручні. Тому декотрі дикі племена обмазують свої горшки та миски з тикви глиною, а инші виліплюють нею свої плетінки із середини.

Можна припускати, що первісний чоловік в сей спосіб додумав ся робити глиняну посуду. Зразу довбав дупло в дереві чи плів з прутя щось на подобу кобілки, потім виліплював з середини глиною. Дерево чи плетінка згоріла, а глиняна середина тверділа і випалювала ся тай так повставав глиняний горнець, ще і був на нім рисунок, відтиск згорівшої плетінки.

Потім пробував первісний чоловік ліпити глиняне начине з вільної руки, без деревляних форм та прутикових кошиків. Колиж придумали гончарське колесо, то люди почали виробляти глиняну посуду чимраз ліпше.

А в міру того, як розвивали і розповсюднювали ся гончарські вироби, уліпшувала ся і штука вареня страв.

XII. ЛЮДОЇДИ.

Коли була бесїда про поживу дикунів, то до річи буде сказати дещо про людоїдів. Так називають ся такі дикі племена, котрі їдять людське мясо.

І тепер навіть суть ще людоїди по ріжних закутках земної кулі, а давнійше сто-двіста літ тому було їх без порівнаня більше. Звичай їсти людське мясо був у ріжних племен Африки, Австралії і Америки і держить ся декуди по нинішний день. Якжеж повстав сей нелюдський звичай? Нам, очевидно, трудно поняти як люди можуть їсти людий, але не забуваймо, що житеві обставини і понятя дикунів цілком не такі, як у нас.

Значить, що немислиме для нас — то може бути для них цілком звичайним і на відворот: то, що звичайне у нас, для дикуна цілком чуже.

Ми знаемо, що між дикунами пануе вічна ворожнеча; кождий маленький народець вважае своїх сусідів чужинцями, не відносить ся до них прихильно і при кождій нагоді шукае собі з ними зачіпки, зачинае спори і виповідае війну. Звісна річ, що безнастанні спори та війни роблять людий лютими та жорстокими.

Вороги не обходять ся з собою як люди, а стають подібними до диких звірів, готових кождої хвилини напасти на себе та розшарпати на кусні.

Щож дивного, що серед таких відносин дикуни одного племени полюють на членів иншого ворожого племени, як на диких звірів. Для Африканця кождий чужосторонець цілком не такий чоловік, як і він, а скорше дикий звір, в якого він стріляе з такою самою приемностию, як в вовка чи тигра; а коли дикун до того голодний і не мае під рукою иншої добичі, то він і не відтого, щоби свого убитого ворога зїсти.

Так отже ворожнеча і недостаток поживи зроджуе людоїдство і замінюе декотрих дикунів в людоїдів. З часом привичка до поживи з людського мяса зміцняе ся і стае звичайною річию, на стільки звичайною, як їджене мяса звірів, чи овочів ростин.

Впрочім не сам голод змушуе дикуна до людоїдства. Коли їх питали чому так роблять, одержували майже ту саму відповідь: Пожива з людського мяса збільшае силу і додае відваги.

Відповідь — на нашу думку — не мудра, але дикун толкуе її на свій лад. Він думае, що пожираючи мясо ворога і випиваючи його кров, він зїдае і його душу, а тим самими і всі прикмети зїдженого чоловіка.

Та і на тім не конець. Дикун думае, що душа убитого чоловіка зачне мстити ся на нім; буде являти ся йому в снах, буде мучити і переслідувати на кождім кроці, перешкаджати на війні і ловах та в домашнім хазяйстві. Щоби отже цілком знищити свого ворога, зїдае дикун його мясо, думаючи, що тим способом душа убитого зілле ся цілком з його душею і стане нешкідливою.

Трудно уявити собі більше відражаючий вид, як пироване людоїдів. Пир уладжуе ся звичайно по удачнім поході на сусідів. Побідники притягають в свою оселю кілька плінників, звязаних за руки і ноги. Вояовники збирають ся на майдані, а по середині розпалюють великий костир.

Невільників кладуть на землю недалеко від костра. Поті мдикуни беруть ся за руки і пускають ся в танець. З кождою хвилею танець стае більше бішений. Дикуни крутять ся кругом костра наче шалені і роздирають воздух нелюдським криком, свистом та ревом. Се їх побідний танець і співи.

В тім вискакуе кількох з товпи і ударами топорів убивають увязнених. Тоді розярена товпа людоїдів зачинае крівавий пир. Розрубують убитих на кусні, їдять їх мясо і пють кров, а над серцем то так і рвуть ся.

Або возьмім звичаї дикого племени Марімо із Полудневої Африки. До стовпа привязують побідженого в бою чи то зловленого де нечайно ворога-сусіда. Товпа дикунів розложила ся кругом нещасного; она ворушить ся, піднимае в гору руки і бурмоче щось — наче молить ся. Потім убивають нещасного вязня. Кров і мозок його збирають і палять, а попіл розсівають по поли; решту тіла розпайовують та пожирають.

В дійсности се вже не обід людоїдів, а жертва. Убитий чоловік — се жертва, яку приносять якомусь невідомому божеству.

Отже людоїдство іде нераз рука в руку з приношенем жертв, в якім приносить ся в жертву не звіря, а чоловіка; дикун очевидно думае, що така жертва особливо подобае ся божеству.

Звичай приносити в жертву людий істнував у многих старинних народів. І так ще недавно істнував такий звичай у Кондів, що мешкають в Індії. Ось як описуе оден очевидець жорстокі звичаї Кондів: „В землю вбивали грубий стовп і привязували до него жертву-чоловіка в сидячій поставі; його помазували маслом і „куркумою" (жовтою фарбою), прибирали цьвітами і поклоняли ся йому протягом цілого дня. В ночи виводили кругом жертви співи і ігрища. Так було через дві доби, а на третий день давали привязаному напити ся молока, а найстарший жрець молив богиню, щоби она зіслала благословене свойому народови, плодючість полям, здоровле людям, худобі і домашній птици, та успіхи в усіх ділах населеня. Після тої церемонії вели жертву в гущавину і зарубували топором; щоби призначений на смерть мученик не опирав ся ломили йому кости в руках і ногах, або поїли дурманом. Товпа слідила за всім, а потім товпили ся, щоби кождому припав хоч кусочок жертви".

Дикуни приносять в жертву людий.

Про жорстокі обряди дикунів розказували ми нарочно, щоби доказати, що звичай їсти людське мясо походить нераз не з кровожадности. В таких случаях убивае дикун не ворога, а близького чоловіка і зїдае його без чутя злоби або мести, а тому, що надіе ся ублагати своїх богів і випросити ліпшу долю для цілого народу. Ще менше можна винувати дикуна, коли він їсть тіло убитого в бою друга, в тій вірі, що душа померлого зілле ся з його власною душею і знову зачне жити. Бож бувають і такі роди людоїдства.

Мерзкими і обридливими мусять видавати ся нам людоїди — все одно чим би они не руководили ся уживаючи людського мяса як їду. Але не забувайте, що они дикуни, а дикун усе нещасний невіжа-нуждар. І з причини його нетямучости много приходить ся прощати йому.

(Конець буде).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАНЄ ВЕДЕ ДО ПРОСЬВІТИ, А ПРОСЬВІТА —СЕ СИЛА.—ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ГРЕНД Ст., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

Іван Франко.

АБУ КАСИМОВІ КАПЦІ.

Арабська казка.

—o—

III.

Як Абу Касим перший раз позбув ся своїх капців.

От таке добро здобувши,
Про товариша забувши,
Абу Касим страх зрадів.
Щоб всі бачили, що справив,
Цінну бутлю він поставив
У вікні, де сам сидів.

Сам він взяв ся міркувати,
Як би відпразникувати
Славний сей здобуток свій?
Дать на Боже? Учту справить?
Ні, про се й не думав навіть.
„В лазню я пійду як стій!"

Дім як слід позамикавши,
І за пояс ключ затиквавши,
В лазню почалапав він.
Тут за вступ прийшлось платити, —
Плюнув, буркнув щось сердитий,
Мов би гризти мусів хрін.

В лазні служба вже пильнуе:
Той у нього капціззуе,
Сей знимае драний плащ,
Третий ноги натирае,
Той щось в крижах направляе,
Аж хруснув у спині хрящ.

Поки там служебні руки
Скупаря беруть на муки,
Мажуть, правлять, місять, труть,
Аж підходить звільна к ньому
Друг один — чи то скупому
Він таким здавав ся буть.

Привитались, розмовляють,
Сее-тее споминають,
Далі друг сьміятись став:
„Абу Касим, любий друже,
Тії капці — час вже дуже,
Щоб ти инші капці мав!

„Глянь! Се-ж дійсні почвари!
Їм нема в Багдаді пари:
Клбоци шкіряні якісь!
Ти-ж бо чоловік маючий, —
Справ собі як слід папучі,
В кандалах отих не лізь!"

„Правда, друже!" — Касим каже.—
Я вже й сам нераз, а якже,
Про те думав, як на гріх:
Але, знаеш людську вдачу!
Як старі ті капці бачу,
То менї щось жалко їх.

„Так уже я з ними зжив ся!
А як добре придивив ся:
Таж вони ще добрі скрізь!
Що-ж, їх дурно викидати,
А новії купувати?
Се-ж нерозум! Бога бійсь!"

Поки так балакав Касим,
Аж до лазні входить разом
Пан багдадський судія.
Кинулись до нього слуги:
Сей роззув, турбан зняв другий...
„Я натру! Обмию я!"

Абу Касим аж озлив ся
І зпід лоба подивив ся
На лизунство „подлих" слуг,
Тай пійшов у лазню живо,
А за ним глядів жартливо
Той його нібито друг...

Був там довго чи коротко,
Паривсь гірко чи солодко,
Сее вже не наша річ,
Доста, що суддя ще в ванні
Кляв на слуги окаянні,
Як наш Касим вийшов пріч.

Вийшов з лазні, одягаесь...
А де капці? Оглядаесь,
Але з капців ні сліду!
А на місці їх блискучі
Ще новісінькі папучі
Хтось поклав як на біду.

Абу Касим усьміхнув ся.
„Хитрий друг мій! Як звинув ся!
Сам немов мене ганьбив,
Та заки я вимивсь в парні,
Він взяв капці незугарні,
А папучі ті купив".

Так то хитро Абу Касим
Виміркував серцем ласим
І повірив в догад свій!
Швидко вдяг свої онучі
І обув нові папучі,
З лазні драла дав як стій.

Та хоч дав він з лазні драла,
В слід за ним біда вже гнала,
Мов за жертвою змия!
Ось чортів спімнувши копу,
Виліз наче рак з окропу
З лазні сам пан судія.

Вийшов з лазні, одягаесь...
Де папучі? Оглядаесь,
А з папучів ні сліду!
Замісць них для осолоди
Два капчиска мов колоди
Хтось поклав як на біду.

Пан суддя був дуже строгий,
Наробив як стій тривоги:
„Хто мої папучі вкрав?
Хто для насьміху й наруги
Сі „проклятії капцюги
Замісць моїх тут поклав?"

Страх і тренет по всій лазні!
Шепти, мови невиразні...
Далі скрикнули всі враз:
„Ах, се-ж Касимові капці!
Певно, трясця його бабці,
Він же й обікрав тут вас!"

Зараз хопивши палюги
В здогін скочили два слуги.
Абу Касим і не снив,
Що за ним біда йде спішно!
Він в нових папучах втішно
Вже до дому доходив.

А втім крики його гадку
Перервали: „Дядьку, дядьку,
Зупиніть ся! Стійте, гов!"
Став мій Касим, озираесь, —
Се хлоп з лазні наближаесь,
Весь задиханий прийшов.

„Дядьку Касим, Аллах з вами!
А там в лазні пан за вами,
Пан якийсь знатний питав.
Конче хоче вас пізнати.
Се мабуть купець богатий,
Бо нас двох по вас післав".

(Дальше буде).